

در سال ۱۸۰۴ میلادی یک نقاش ژاپونی که از چهل سالگی هم گذشته بود اما هنوز از بی نام و نشانی و فقر رهائی نیافته بود باین فکر افتاد که چه کند تا مشهور بشود و مورد توجه قرار بگیرد. مدتها اندیشید و عاقبت باین نتیجه رسید که فقط از یک راه ممکن است توجه هموطنان را بکارهای خودش جلب کند و آن راه

پروژه نگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
برآمال جامع علوم انسانی

بوجود آوردن يك كار عظيم و تماشائی است . باین مناسبت آمد و جلوی در یکی از معابد شهر « ادو » (توکیو امروزی) بر روی زمین طرح عظیمی کشید و دست بکار ساختن بزرگترین تابلو هائی شد که تا آن روزگار در ژاپن بوجد آمده بود .

ورق کلفت و عظیمی از کاغذ را که ۲۰۰ متر مربع مساحت داشت و از ورقه‌های کوچکتر کاغذی کلفت بهم چسبانده بود جلوی در معبد پهن کرد و اطراف آنرا سنگ چید و يك طرف آنرا به تیری بست تا وقتی کار نقاشی تمام شد بتواند آنرا بصورت عمودی از تیر بیاویزد . بعد بكمك ملشت‌های بزرگ مرکب و رنگ و بوسیله جاروها و توبی‌های مختلف که سر چوب‌ها وصل کرده بود بکار پرداخت . کیمونوی خود را بکمر زد و از این سر به آن سر ورق عظیم و کلفت کاغذ شلنگ می‌زد و طرح اصلی معروفترین قدیس‌های مذهب بودا را کشید . طرح « دروما » را که از قدیم الایام تا آنروزگار در تمام تابلوهای نقاشی آتقدر نشسته بود و آتقدر بطبیعت جهان و آدمی اندیشیده بود که بازوهایش خشک شده بود . کم‌کم حیاط معبد پر از جمعیت شد . از جمعیتی که حرکات ظاهراً نامنظم نقاش باعجابشان انگيخته بود . نزدیک غروب وقتی جماعت حضار ملنا ببه تیر

بالای تابلوی عظیم بستند و آنرا بلند کردند و بدیوار آویختند دیدند که بر روی این ورق عظیم تصویر ۱۸ متری « دروما » نقش شده است . نقل میکنند که از دهان این تصویر عظیم يك اسب براحتی میتوانسته است بگذرد .

نقاش این تابلو - کاتوشیکا هوکوسای - بهمین وسیله به هدف خود رسیده بود . همه جا سخن از او بود . اما چون از کار خود راضی نبود با قلم موهای عادی پس از چنان کار عظیمی به کشیدن تصویر کوچک دو گنجشگ پرداخت و تصویر چنان کوچک بود که جز بكمك ذره بین دیده نمی‌شد . خبر این هر دو کار به دربار رسید و از او دعوت بعمل آمد که برای نمایش ذوق خود بدربار برود . در مجلس عام این نقاش زبردست يك در کاغذی را بر زمین خواباند و آنرا بر کب‌آبی آغشت بعد خروسی را گرفت و پاهایش را در مرکب قرمز فرو برد و او را روی در رها کرد . و بدیدن اثر قرمز جای پاهای خروس بر زمین آبی تابلو نقاش فریاد کشید : « این است برگهای خزان زده بر روی رودخانه تاتسوکا . » چنین مینماید که اعجوبه کاریهای نقاشان مدرن سوابق فراوان دارد و این کارهای من در آورد چندان بدعت آمیز هم نیست .

بزودی (هوکوسای) یکی از معروفترین نقاشان ژاپن شد و در عدد آن عده نقاشانی بشمار رفت که با آنها « اوکیوئه » میگویند - و مختصه کارشان این است که باقاشی یا کنده کاری بر روی چوب صحنه‌هایی از زندگی روزمره را تصویر میکنند. ولی او باینهم اکتفا نکرد و ازین وسیله نقاشی برای زنده کردن سنن باستانی و افسانه‌های کهن استفاده برد و سبکهای تازه‌ای برای کنده کاری روی چوب ابداع کرد .

خارق‌العاده در کار او این بود که نقاشی را در سنی شروع کرد که دیگران میسیرند یادست کم از زندگی کناره میگیرند. بسیاری از (انگ)های رنگین (تابلو های حکاکی شده) خود را که دنیای امروز بسیار با آنها اهمیت میدهد در هشتاد سالگی ساخته است . یعنی بر روی چوب کنده است و وقتی در ۸۹ سالگی مرد مشغول کار بر روی یکی از مشهورترین آثار خود بود . هوکوسای هنرمند بسیار پرکاری بود . بیش از ۳۰ هزار طرح و تابلو از او باقیمانده است . ۹۳ بار خانه عوض کرد . چرا که هر بار خانه را بقدری کنیف کرده بود که تمیز کردنش مستع بود یا آتقدر بصاحبخانه بدهکار بود که از عهده‌اش خارج بود . تمام عمر در فقر بسربرد چرا که پول را بچیزی نمی‌شرد .

پول را بی اینکه حساب کند یا بشمرد میداد. پنجاه اسم مستعار بخود بست و هر بار که اصل تازه‌ای یا مطلب تازه‌ای در نقاشی کشف میکرد اسم مستعاری برمیگزید که با آن اصل و مطلب مناسب باشد. جوانی خود را در توکیو گذراند. در ۱۹ سالگی حکاک روی چوب بود. بعد بترتیب کتابفروشی - تقویم فروش دوره گرد - فلفل فروش - و نقاش روی بیرق شد. دوبار ازدواج کرد و فرزندان فراوان یافت که بیشتر موجب دردسر او بودند و کار او را بورشکستگی کشیدند. تنها تسلی خاطر او از میان فرزندانش دخترش «اوتی» بود. که بسیار با ذوق بود و یکی از زنان نادر ژاپونی از آب درآمد که در نقاشی «اوکیوئه» سرشناس شد و آنگاه‌های باارزش ساخت. مواظبت از پدر نیز بعهده او بود. هم او نقل میکند که روزی پدر پیرش را که هشتاد و اندی سال داشته در حالی دیده بوده است که سر به تخته شستی نقاشی گذاشته بوده و میگریسته است. باین علت که «حتی درین سن و با وجود تمام کوشش‌ها و جستجوها و تحقیق‌ها هنوز نتوانسته است به طرح اشیاء آنطور که هستند دست یابد.» و نیز

کوربان در حال عبور از رودخانه

بهمین دختر است که تقاش کهنسال
ژاپنی در بستر مرگ خود این چنین
درد دل میکند :

« چه میشد اگر خداوند فقط
ده سال دیگر بمن مهلت میداد . حتی
به پنجسال دیگر راضی هستم . اگر
چنین بشود تو خواهی دید که درین
مدت يك تقاش واقعی خواهم شد . »
هوکوسای بتنام صور و مناظر
این جهان وسیع دل بسته بود .
شعرهای عالی و زیبائی سرود ، و حتی
داستان سرای قادری بوده است
وصدها اثر هزل آمیز و شوخ چاپ
کرده است . در هفتاد سالگی دچار
حمله ای شد که چیزی نبود منتهی
برگش بشود اما از خودش محافظت
کرد و سلامتی را بازیافت . و بعد
تجربیات و برخورد های دوران
زندگی خویش را با علم طب نوشت
و تصویر کرد .

اگر هوکوسای حتی در شصت
سالگی مرده بود باز هم بعلمت کتاب
۱۵ جلدی خود «مانگا» شهرت خود
را یافته بود . که ترجمه تحت اللفظی
نامش میشود « اندر طبیعی بودن
طرحها » که معسولا آنرا « طرحهائی
از روی طبیعت مینامند . هزاران
موجود انسانی در هر حالت و وضعی
بر صفحات بیشمار این کتاب ۱۵ جلدی
نقش بسته اند . بر صفحات همین کتاب
است که خرچنگها از دریا بیرون

می آیند - اشباح صورت واقع بخود
میگیرند - و گلها نمایان میشوند
و می شکفند - و مردان باستعانت
شاخهای پر از باد که تنفس زیر آبی
را ممکن سازد به قعر دریا فرو میروند
و اسبها بر روی آب شناورند تا نشان
بدهند که عضلاتشان چگونه حرکت
میکند . معماری و تاریخ و تصویر
ددان و سیبوع و جنگجویان و قهرمانان
و افسانهها و اساطیر همه در صفحات
این کتاب بزرگ درهم آمیخته است .
هوکوسای حتی در آخرین

سالهای عمر خود از تنقیح هنر خویش
باز نایستاد . از میان این آثار آخر عمر
مخصوصاً باید از « هوکوسای گافو »
نام برد که مجموعه ای است از بهترین
طرحهای قلنی او و حاوی یکی از
بهترین طرحها که عبارت است از طرح
دسته ای پیران کور که بکمک یکدیگر
و عسازنان از رودخانه ای میگذرند .
یا مجالس بسیار جالبی با اسم « سی و شش
منظره از فوجی » ساخته . . . .

هوکوسای در هفتاد و پنج سالگی
برای مجموعه ای از طرحهای قلنی
مقدمه ای نوشته است که میتوان
آنرا خلاصه ای و چکیده ای از زندگی
دراز و فعال و کوشای او دانست .
در این مقدمه مطالبی گفته است که
حتماً شنیدنی است و برای خواندن
این مطالب رجوع کنید به صفحه ۷۰
ضمن نامه آقای جمالزاده .